

2. Бабенко О. Особливості формування й діяльності колективу будівельників та працівників Кременчуцької ГЕС (Oleg Babenko. Specific Features of Formation and Activities of the Body of Builders and Personnel of the Kremenchuk Hydraulic Power Station)./ Oleg Babenko // Spheres of Culture. Branch of Ukrainian Studies of Maria Curie-Skłodowska University in Lublin. Volume XVII, 2018/ – P. 369–378.
3. Бабенко О. Архівні документи про будівництво Кременчуцької ГЕС / Олег Бабенко // Між Бугом і Дніпром. Науково-краєзнавчий вісник Центральної України. – 2019. – Вип. XI. – С. 105–118.
4. Бабенко О. Джерела з історії будівництва Кременчуцької ГЕС / Олег Бабенко // Архіви України. – 2017. – № 5-6. – С. 199–206.
5. Державний архів Полтавської області, Ф. Р-4085, оп. 10. Виконавчий комітет Полтавської обласної ради депутатів трудящих.
6. Державний архів Полтавської області, м. Полтава. Ф. Р-4085, оп. 10, спр. 19. Протокол засідання комісії Держбуду УРСР та листування по питанням будівництва захисних споруд на Кременчуцькому водоймищі.
7. Хвощевский Н. В., Губина Н. И. Инженерная защита в зоне водохранилища / Н. Хвощевский, Н. Губина // Энергетическое строительство. Сборник посвящен строительству Кременчугской гидроэлектростанции. Вып. 23. – М.-Л.: Государственное энергетическое издательство, 1961. – С. 86–95.
8. Бабенко О. Доля пам'ятників радянським воїнам та кладовищ, що потрапляли у зону затоплення водосховищем Кременчуцької ГЕС (За матеріалами Державного архіву Кіровоградської області) / Олег Бабенко // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Історичні науки. – 2016. – № 2 (42). – С. 7-13 тощо
9. Державний архів Полтавської області. Ф.Р-4085, оп. 10, спр. 38. Кошторисно-фінансові розрахунки на затрати по саночистці населених пунктів, що відходять під водосховище, благоустрою райцентра Градизьк.
10. Державний архів Полтавської області, м. Полтава. Фонд Р-4085, оп. 10, спр. 16. Виконавчий комітет Полтавської обласної ради депутатів трудящих. Інформації, довідки райвиконкомів й інших організацій про хід переселення населення із зони затоплення водосховища Кременчуцької ГЕС.

УДК 821.161.2.09(092)(477.53)

Тетяна Чешко
(м. Кобеляки, Полтавська обл.)

ЖИТТЄВІ ДОРОГИ ПАВЛА ЗАГРЕБЕЛЬНОГО НА РІДНІЙ КОБЕЛЯЧЧИНІ

Висвітлено біографічні дані письменника – земляка Павла Загребельного (25.08.1924–03.02.2009), Героя України, його тісний зв'язок з рідним краєм, відстежено вплив оточення і життєвих обставин на формування характеру і творчий потенціал майбутнього класика української літератури. Матеріал систематизовано на основі спогадів самого письменника, його тітки Ганни Загребельної, сина письменника Михайла Загребельного, шкільного товариша Михайла Ткаченка, односельця Михайла Задорожнього, сусідів, людей

Кобеляцького краю. У статті дається хронологія подій на пошанування пам'яті Павла Загребельного на Кобеляччині.

Ключові слова: село Солошине, село Озера, Кишеньківський район, село Сокілка, місто Кобеляки.

Село Солошине. 1924–1938

В особливо живописному куточку нашого краю 25 серпня 1924 року в селянській родині Варвари Кирилівни та Архипа Панасовича Загребельних народився син Павло. З'явився хлопчик на світ у придніпрянському селі Солошине Кишеньківського (нині Кобеляцького) району. Хрестили батьки свого первістка 29 серпня того ж року.

Що значить народитися в часи, яким передували Перша світова війна, епоха, коли змінився державний устрій, зламався старий світ. Ці історичні події не оминули і наш край, залишивши по собі неймовірну убогість і розруху... Павло Архипович ось так згадує свою малу батьківщину: «Я народився на Полтавщині, в селі Солошиному... над Дніпром. Це козацьке село. Воно було на кордоні земель Війська Запорізького і царської імперії. І на цьому кордоні зібралися люди, що втікали як з одного, так із іншого боку. Це було гігантське село, тягнулося воно на 15 кілометрів уздовж Дніпра, і населяло його десять тисяч людей. У селі майже не повторювалися прізвища. Це теж свідчило про те, що люди туди збігалися. А коли люди збігаються, то вони, як правило, незалежні, бо кожен із них утік – хто від пана, хто від хама, хто від переслідування, хто від неправди...

Моє село – це своєрідна українська Америка... Серед таких людей я народився і виріс, пережив колективізацію, голод 33-го року... Ці люди дуже бідували, але в душах їхніх була незалежність. Це, очевидно, передалось і мені» [1, с. 15].

У листі до Олексія Кулика, фундатора Кобеляцького районного музею літератури та мистецтва, тепер його імені, Ганна Панасівна Загребельна, тітка письменника пише: «Я про його дитинство краще знаю, ніж він сам, бо я його доглядала з самого дитинства» [2, с. 1]. Ось що вона пише у своїх спогадах «Дитячі та юнацькі роки Павла Архиповича Загребельного»: «Ми, його тітки, дуже були раді появі на світ першого племінника. Всі рідні називали його Павлуньою і так він у моїй пам'яті і до цього часу є Павлуня. Павлуня ріс скоро і розвиток у нього був ранній, ще не було йому й року він дещо говорив. Був такий випадок, укинув собі у вушко кукурудзинку і мама його може і не помітила, але Павлуня став їй говорити «у вушку курузка». Коли стало Павлуні 2-3 роки, він усім цікавився, особливо любив слухать дідусеві казочки, легенди, бувальщини і так їх запам'ятовував, що й сам їх розказував. Виховання було домашнє, дитясел і дитсадків тоді не було, ходив, гуляв собі з сусідськими дітьми, але був

дисциплінований, бо мама його тримала в руках. В 4-5 років Павлуня знав азбуку і помаленьку читав, а в 6 років пішов до 1 класу... На уроках у школі був уважний і дуже пам'ятливий. Коли вчителі читають урок, то Павлуня може зразу все переказати і дома він майже не читає, а все знає.

Та недовго Павлуні довелося зазнати мамину ласку, в 1931 році, після тяжкої хвороби, померла його рідна матуся і залишився Павлуня напівсиротою. В сім'ї появилася мачуха, яка мала своїх 3-ох дітей. Хоч діти мачухи були вже дорослі і жили окремо, але мачуха приділяла більшу увагу своїм рідним дітям. Батькові не було часу приділяти належної уваги своєму синові, бо працював у той час головою колгоспу. І от завдяки таланту, здібностям Павлуня, пішовши до школи, став найкращим учнем... Одержував Похвальні листи, а також подяку від учителів його батькам. Під час літніх канікул працював у колгоспі на різних роботах, особливо любив працювати на кінній гребці в жнива.

У Павлуші була мрія стати військовою людиною... У час його навчання в Солошинській семирічній школі, в Озірській середній школі та в Дніпропетровськiм університеті він ніколи не гаяв часу на всякі прогуляння, а лише читав книжки, журнали, газети» [3, с. 1-5]. Таким Павла Загребельного запам'ятали рідні, земляки.

До спогадів тітки додамо, що мама Павлуші була жінкою неграмотною, як і дев'яносто відсотків населення в селі. Коли створили гуртки ліквідації неписьменності, його мама ходила на навчання й брала сина з собою. «У п'ять років я вже прекрасно читав», [4, с. 32] – згадує Павло Архипович. А читання в той час було єдиною можливістю розширення кругозору, збагачення інтелекту та поглиблення своїх знань. Отож, розумний і допитливий хлопчина на все життя потоваришував з книгою. Вона стала світом його захоплень і власним самовираженням. Неймовірна бідність, спротив самому оточенню – це й сформувало його внутрішній світ, міцний життєвий стержень, бажання хапати знання де тільки можна. Загребельний говорить: «Бо якби я ріс, скажімо, в розкоші чи в якихось гарних умовах, то, очевидно, був би іншим» [1, с. 9].

У центрі села Солошиного стояла велика церква Різдва Пресвятої Богородиці, допоки в 20-их роках минулого століття на Україні не розпочалася хвиля антирелігійної істерії. Мама Павла була прихожанкою церкви. Влітку на причастя племінника до храму вели батькові сестри – Поліна, Ганна, Маня. Вранці мама причепурювала хлопця, вдягала нові штанці та сорочечку. До кінця 20-их було зруйновано патріархальний побут Солошиного. З церкви скинули хрести, куполи - зробили зерносховище. «Маленькому Павлу доручали сушити вишні на даху нового зерносховища. Всередині будівлі ще

лишалися старовинні ікони. Він годинами роздивлявся їх» [4, с. 31]. Пізніше, вже будучи письменником, він докладно змалює той час в «Тисячолітньому Миколаї».

Коли задумуєшся над його страдницьким життям, нав'язується думка, що доля посилала йому такі випробування, бо знала наперед: далі буде ще тяжче. Що значить шести – семирічній дитині лишитися без мами, її ласки, тепла... Це дитяча трагедія, надлом. Довелося хлопчику скуштувати на смак гірку сирітську сльозу. Це був 1931 рік.

У 1932–1933 роках майже три чверті солошинців вимерли від голоду. Тому перші роки навчання в Солошинській школі були затьмарені трагічними втратами друзів – однокласників. Адже і учні, і вчителька приходили на заняття пухлими. Кожного ранку учнів у класі ставало все менше. Якщо когось не дораховувалися зранку, знали – помер. Як було дитині вчитися, які внутрішні сили треба було мати, коли першочерговим було просто вижити. Він пройшов і через ці страхітливі жорна голодомору. Дивує внутрішня сила і величезний потяг до знань. Всупереч труднощам кожного року – Похвальний лист, відмінні знання. Ще в цій школі він на «відмінно» опанував німецьку мову.

Село Озера. 1938–1941

Закінчивши у 1938 р. Солошинську семирічку, Павло Загребельний продовжує навчання в Озирській середній школі (на той час Кишеньківського району) за 12 кілометрів від дому. У спеку, осінній холодний дощ і різкий придніпровський вітер він кожного дня пішки долав цю відстань з мрією про здобуття середньої освіти. Дорога ж була ґрунтовою, і в негоду ноги не витягнеш з чорнозему. А квартирував у Озерах тільки взимку. Мабуть, сучасним учням ця ситуація здається нереальною. А в ті часи це було типовим і він це все пережив і відчув на собі. Бути сильним, прагнути знань, досягати мети стало філософією його життя.

«Школа містилася в колишньому поміщицькому будинку. Тому там був чудовий більярд, який Загребельний освоїв на відмінно. Як і шахи», [4, с. 35] – пише зі слів батька Михайло Загребельний, син письменника.

Про навчання в одному класі з Павлом згадує Михайло Ткаченко: «Він був скромний, наполегливий і працелюбний хлопець, вирізнявся серед інших великими здібностями до навчання. Ми з ним товаришували. Усі три роки навчання в старших класах він був круглим відмінником. Особливо вирізнявся своїми знаннями з літератури. Пам'ятаю його прекрасну доповідь про творчість Тараса Шевченка, з якою він виступив на літературному гуртку. Мав чудову пам'ять. Прочитану книгу міг переповісти в найменших подробицях» [5, с. 29]. Відомий той факт, що Загребельний з шкільних років багато і

швидко читав, а головне – запам’ятовував і міг переказати близько до тексту. Оповідач з нього був чудовий, хлопці-однокласники з захопленням слухали Павла. Уже тоді у нього проявився цей талант. Та в юнака була мрія – стати військовим. Про письменницьку долю він геть не думав.

21 червня 1941 року на випускному вечорі медаліст Павло Загребельний отримує атестат з оцінками «відмінно» з усіх предметів. А вже 22 червня хлопець по радіо почує страшне повідомлення... Війна... Вранці 23 червня 1941 року, вчорашній випускник, у віці 16 років 10 місяців, вистоявши чергу з добровольців та призовників у Кишеньківському райвійськкоматі (зараз село Кобеляцького району), отримає направлення до Києва, навчатися на артилериста.

Війна була ще одним важким випробуванням надлюдських сил. Павло Архипович вижив після двох тяжких поранень і кількох таборів, пройшов через децимацію – страту кожного десятого. Моторошно уявити, що він стояв у цій черзі «за смертю». На щастя, він був восьмим. Попри все, доля врятувала нам великого письменника.

Німеччина. 1945

3 квітня по листопад 1945 року П. Загребельний працював офіцером зв’язку при радянській військовій місії в британській окупаційній зоні Німеччини. А Марія Григорівна Воскобойник (1920–2005), жителька села Солошине, проходила так звану фільтрацію під наглядом Міжнародної місії з питань переміщених осіб. «Одного дня Марія Григорівна зайшла в кабінет слідчого, за столом сидів молодий чоловік у військовій формі. Коли вона назвала своє прізвище, він уважно подивився на неї. Марія майже крикнула: «Павлушо, це ти?» То був Павло Архипович Загребельний. «Марусю, ти скоро будеш дома. Передай моїм батькам, що я живий і скоро повернусь додому» [6, с. 1]. В Солошиному Марія і Павло жили неподалік і добре знали одне одного. Повернувшись з Німеччини, Марія відвідала Архипа Загребельного, порадувала його звісткою, що син живий. Це була велетенська радість для батька, адже в село прийшло повідомлення про його загибель на війні.

Солошине. 1946

У січні 1946-го його звільняють. Формально демобілізують «по хворобі». Він мріє про дімівку...

У 1999 році Павло Архипович міркує: «Я вам скажу більше щодо цього, прив’язаності людини до предків, до своєї землі. Скажімо, я в 45-му році, уже після війни, я там мав досить велику свободу пересувань по Європі... Я міг не приїхати додому. Я знав, що я приїду – мене посадять. І мене таки посадили. Але я поїхав додому... І для мене ідеал – не ті люди, хто тікає з дому, а ті, хто тікає додому»

[4, с. 48]. Повернувшись у рідне Солошине, Павло шукає роботу. Рідний дядько, редактор районної газети відмовляє Павлові: «Був у полоні – значить, зрадник Батьківщини» [4, с. 49]. І хлопець влаштувався працювати в конторі колгоспу. Та демобілізований лейтенант Загребельний мріє про навчання. «Після війни він їде в Дніпропетровськ, щоб поступить в університет, але свідоцтва про закінчення середньої школи не було, в час війни пропало. Павлуня пише від руки свідоцтво (атестат. – прим. автора), бувші його вчителі підписують, нотаріус завіряє і він вступає до університету» [3, с. 4-5].

Солошине – Сокілка. 1948

Влітку під час канікул Загребельний завітав до свого шкільного товариша Михайла Ткаченка. Це вони вперше побачились після війни, і хлопці на велосипедах поїхали за 15 кілометрів у село Сокілку, бо там з тіткою відпочивала Елла Щербань, одноклассниця, в яку так щиро був закоханий Загребельний. Це заради неї Павло вирушив у велосипедну подорож рідним краєм, а вірний друг склав компанію. І все було не марно... у 1951 році молоді побралися.

Солошине. 1957

Сьогодні у селі пам'ятають про свого відомого земляка. Михайло Задорожній (1946 р. н.) передав музею свої спогади, як уперше побачив знаменитого земляка: «Весна 1957 чи 1958 року принесла велику дніпровську повінь. Вода прибувала стрімко, заповнювала балки й низини в розташуванні села Солошиного...» [7, с. 1]. Михайло з друзями пішли подивитися на греблю, там побачили, як застрягла легкова машина кофейного кольору. Спочатку на допомогу пригнали пару колгоспних волів... Не допомогли. Проте налагодився трофейний грузовик «Форд» і зарадив лихові. Усі троє пасажирів легковика були «одягнені по-городському». Один із старших хлопців упізнав приїжджих, «...то Павло, син діда Архипа, комірника» [7, с. 1]. То дійсно був Павло Архипопич, а люди в селі говорили, що приїздив у гості до батька разом з відомим поетом Павлом Тичиною. А ще М. Задорожній пише: «батько Архип Панасович Загребельний проживав на той час в старім Солошиному, куток Дворянівка, поруч стояла Різдвобогородицька церква. Тут же неподалік стояла хата діда Панаса» [7, с. 2] (діда Павла Загребельного. – прим. авт.).

Батьківська земля – це завжди щемке повернення в дитинство і юність, повернення до свого початку, коли подумки ще раз проживаєш і переоцінюєш свої дитячі стежки й дорослі биті шляхи. У цій землі корінь його роду, тут бере початок дорога у широкий і глибокий світ його книжок, до сердець мільйонів читачів, які й сьогодні, уже без нього, називають Загребельного улюбленим письменником.

Кобеляки. 1979–1981

У районному центрі розпочато роботу по збору матеріалів для створення музею літератури та мистецтва. Пошуком та систематизацією матеріалів займався Олексій Іванович Кулик (нині його ім'я носить наш музей), саме він вів переписку з першим секретарем Спілки письменників України П. А. Загребельним з метою отримання необхідних матеріалів про життя та творчість як самого Павла Архиповича, так й інших письменників, вихідців із кобеляцького краю. У музеї зберігаються матеріали цієї переписки.

Зв'язки з рідним краєм були тісними, відомого письменника земляки вітали з ювілеями, святами, з присудженням Державної премії, завжди цікавились творчим доробком Павла Архиповича. У різні роки районна газета «Колос» опубліковувала статті, фотоматеріали різних авторів, світлини художніх робіт О. Кулика, присвячені Павлу Архиповичу.

17 травня 1981 року ще не відкритий і не до кінця оформлений музей відвідав Павло Архипович і передав музею свій портрет, власні книжки з дарчим підписом для земляків, інші матеріали. Вони сьогодні в експозиції й нагадують про той час, коли О. Кулик проводив екскурсію по музею літератури для славетного письменника – земляка Павла Загребельного. У ті дні Олексій Кулик зробив багато фотознімків, які розповідають про перебування Павла Архиповича у рідному краї (18 травня 1981 р.): у батька в Солошиному, у Кобеляках, рідній Озірській школі, Солошиному (старе село), де стояла батьківська хата, а неподалік – діда Панаса. На щастя чи на пам'ять саме ці місцини не були затоплені водами Кам'янського водосховища, хоча велика площа колишнього Солошиного пішла під воду. Вода так близько підступила до колишнього обійстя Архипа Загребельного, що, здається, ще кілька метрів – і вода захопить у своє царство цей горбик – попелище – все, що залишилось від тієї хати, в якій з'явився на світ Божий майбутній патріарх української літератури. Загребельний постояв на цьому святому для нього місці, заглибився в свої думки... Його мала батьківщина тепер ділить межу з цим водоймищем. Потім так само мовчки присів біля самого краю берега і довго мовчав, усі присутні відійшли, залишивши його усамітненого, наодинці зі щемливими спогадами про ті часи, коли бігав босоногим хлопчиком у полотняних штанцях по кутках цього розлогого придніпряньського села, яке з діда – прадіда ярмаркувало зерном, рибою, кавунами. У цій задумі він і залишився на світлинах, які зберігаються у фондах музею.

Солошине (нове село)

На початку 60-их Архип Панасович, як і всі переселенці, будує хату на новому місці – народжується нове Солошине. Павло уже міцно стояв на ногах і допомагав батькові фінансово. Сьогодні ця хата привітно зустрічає гостей села, у ній ви побачите цікаву конструкцію

печі, яка є своєрідним атрибутом оселі й мовчазною згадкою про тих, хто топив її дрівцями. Своім теплом вона зігрівала і Павла Архиповича, коли він, уже іменитий письменник, приїздив на гостину до батька. Мені довелося слухати спогади старожилів Солошиного: «Коли Павло приїздив до батька, бачили: ходив селом, шанобливо вітався зі старшими людьми, називаючи їх по імені та по батькові». Павло Архипович захоплювався незліченною кількістю прізвищ, якими було наповнене його село: Власенко, Цьона, Дудка, Яременко, Нестеренко, Загреба, Загривий, Супрун, Проскура, Довжий, Надутий, Давиденко, Ільченко, Литовченко, Тимошенко, Федоренко, Циганко, Швірник... Багато з перелічених прізвищ солошинців пішли у забуття, але залишилися в пам'яті читачів завдяки творам письменника-земляка.

Чи пам'ятає Загребельний своє село? Так! Солошинці пишаються тим, що у романі «Розгін» Павло Архипович згадує топоніми старого Солошиного: Дворянівка, Бульшівка, Колони, Кругле, Гладиреве, Дворниківка, Фені, Яковенки, Рогачики, Педанівка, Тахтайка, Кучугури, Шматкове... У цьому та інших творах залишив письменник – земляк і опис свого села.

Перегонівка – Київ – Кобеляки. 2008

Мабуть, останнім із земляків, хто мав бодай якийсь зв'язок з Павлом Загребельним, був Валентин Платонович Голяник (1938 р. н.), житель села Перегонівки (Кобеляцький район). У 2008 р. у Київському Університетському видавництві «Пульсари» вийшло третє доповнене видання книги Валентина Голяника «Трагічні сторінки моєї Вітчизни. Голод 1932–1933 рр. у Кобеляцькому районі на Полтавщині», випущене на замовлення Українського інституту національної пам'яті. Нове видання було доповнене уривком з роману Павла Загребельного «Тисячолітній Миколай». Цю книгу через Спілку письменників передав автор Павлу Загребельному, не сподіваючись на зворотній зв'язок. Та одного разу до Валентина Платоновича зателефонували з районної газети «Колос». Як виявилось, Павло Архипович вислав рецензію на книжку земляка і свої книжки в подарунок. Ось фрагмент цієї рецензії: «Не письменник, не журналіст, не кар'єрний історик із столичного інституту національної пам'яті..., а простий шофер з села Перегонівки Кобеляцького району сів на велосипед, об'їздив усі села свого району, за площею більшого, ніж велике герцогство Люксембургське, знайшов там ще живих свідків Голоду 33-го, написав їхні розповіді, уклав списки померлих і за сприяння нашого славетного народного лікаря Миколи Касьна видав книжечку з іменами тих, хто вже ніколи не заговорить, не обізветься до нас, не назове світові своїх батьківських прізвищ.

Павло Загребельний, березень 2008 р.» [8, с. 224]

Погодьтеся, цей факт багато про що говорить...

Солошине. 2010–2019

Чи пам'ятають сьогодні односельці Павла Архиповича? Безсумнівно! 1 вересня 2010 року з ініціативи вчителя української літератури О. І. Наволочко в Солошинській ЗОШ І-ІІ ст. була відкрита Світлиця Павла Загребельного. Мисник і стільці, килим і серветки належали батькові письменника Архипові Панасовичу. Тут і дерев'яні ночви, в яких купали немовлям майбутнього класика української літератури. Учні та вчителі школи збирають матеріали про свого знаменитого земляка, підтримують зв'язки з дружиною письменника Еллою Михайлівною, яка передала до музею школи рукопис оповідання «Град златоверхий», замальовки до творів, фотографії, книги, посуд, ікону.

З ініціативи односельця Павла Загребельного Михайла Задорожнього у серпні 2012 року на батьківському будинку з'явилася меморіальна дошка письменника. Кілька своїх поезій Михайло Іванович присвятив пам'яті свого знаного в світі земляка Павла Архиповича, з захопленням говорить про його твори.

4 лютого 2016 року сесія Григоро-Бригадирівської сільської ради прийняла рішення про перейменування вулиці Леніна у селі Солошиному на вулицю Павла Загребельного. Під номером 13 на ній стоїть батьківська хата Павла Загребельного. Сам письменник тут не проживав, але бував у гостях у батька. В пам'ять про земляка в Солошиному у 2014 та 2019 роках проводились урочистості. Активну участь в організації і проведенні заходів взяли на себе вчителі та учні школи, її директор І. В. Циганко. Матеріальну підтримку надали керівники СФГ «Шанс» В.М.Струк, О.І.Ткаченко, голова ТОВ «Дніпро» А. І. Голубицький. Вагомий доробок у справу увічнення пам'яті Павла Загребельного внесли вчителі Солошинської ЗОШ І-ІІ ст. О. О. Ісаєва, учитель української мови та літератури, учитель – методист, В. М. Свириденко, учитель історії, старший учитель, керівник зразкового краєзнавчого музею школи. Колеги самотужки виготовили посібник «Письменник Божою милістю» до 95-річчя письменника – земляка Павла Архиповича Загребельного.

Образ земляка не залишив байдужим місцевого художника С. М. Брайка, написаний ним портрет Павла Загребельного подарував Солошинській школі (2014 р.)

Кобеляки. 2014–2019

Кобеляцький районний музей літератури та мистецтва імені Олексія Кулика

У 2014 році пройшов літературно-мистецький захід на відзначення 90-річчя від дня народження Павла Загребельного. В урочистостях активну участь взяли учні старших класів Кобеляцької

ЗОШ №3 (Директор Т. О. Масич, учителі Н. І. Радченко, С. Г. Пилипенко).

За матеріалами музею у співпраці з Кобеляцьким районним методичним кабінетом (завідувач А. Н. Мужайло, методист С. Г. Левченко) пройшло ряд заходів на відзначення 95-ої річниці від дня народження класик української літератури: обласний семінар для методистів РМК (ММК, МЦ ОТГ) «Літературний місток пам'яті: краєзнавчий аспект (до 95-річчя П. А. Загребельного)» та районний семінар-практикум для учителів української мови та літератури. Увазі учасників семінарів було запропоновано тематичну лекцію-екскурсію «Дотик до особистості», яку провела директор музею Т. М. Чешко.

Додам, що одним із улюблених письменників Загребельного був земляк – кобелячанин Володимир Кашин.

Отаке життя йому судилося... Попри все...

Павло Архипович Загребельний, всотавши народну глибинність патріархального села в дитинстві, став патріархом української літератури.

Не вмер письменник,
В тихий час приліг, здається, на хвилину...
Павло живе тут, поміж нас,
В романах, працях і світлинах.

Михайло Задорожній, с. Солошине. 2012 р. [9, с. 25]

Джерела та література

1. Загребельний П. Думки нарозхрист 1974–2003. – 2-е вид., доп. – Київ: Університетське видання Пульсари, 2008 – 240 с.
2. Матеріали Павла Архиповича Загребельного // Основний фонд Кобеляцького районного музею літератури та мистецтва імені Олексія Кулика. Інв. №268. Тр. зб.
3. Матеріали Павла Архиповича Загребельного // Основний фонд Кобеляцького районного музею літератури та мистецтва імені Олексія кулика. Інв. №24. Тр. зб.
4. Загребельний М. Павло Загребельний. Знамениті українці. – Харків: Фоліо, 2013. – 121 с.
5. Ткаченко М. Ми вчилися в одній школі. Січеслав. Літературно-мистецький та публіцистичний часопис Національної Спілки письменників України. 2009. №3(21). С.29–34.
6. Матеріали Павла Архиповича Загребельного // Основний фонд Кобеляцького районного музею літератури та мистецтва імені Олексія Кулика. Інв. № 3018. Тр. зб.
7. Матеріали Павла Архиповича Загребельного // Основний фонд Кобеляцького районного музею літератури та мистецтва імені Олексія Кулика. Інв. №3019. Тр. зб.
8. Голяник В. Трагічні сторінки моєї Вітчизни. Голод 1932–1933 років у Кобеляцькому районі на Полтавщині. – 4-е вид. доп. – Кобеляки: Видавництво Кобеляки, 2013. – 231 с.
9. Задорожній М. Над Дніпром, над степом... – Кобеляки: Видавництво Кобеляки, 2014. – 126 с.

10. Задорожній М. Наше Солошине. Від давнини до сьогодення / Свириденко В. – Полтава: Полтавська думка, 2015. – 68 с.
11. Задорожній М. Наше Солошине. Від давнини до сьогодення / Свириденко В. – 2-а кн. – Кременчук: Кременчуцька міська друкарня, 2019. 133 с.

УДК 930(477)(092)»20»

Ірина Діптан
(м. Полтава)

ІВАН ЛИСЯК-РУДНИЦЬКИЙ ПРО В'ЯЧЕСЛАВА ЛИПІНСЬКОГО ЯК ПОЛІТИЧНОГО МИСЛИТЕЛЯ

В історіографічній розвідці розкривається аналітика, оціночні судження, висновки І. П. Лисяка-Рудницького стосовно політико-теоретичної спадщини В. Липинського. Закцентовується на внескові мислителя першої третини ХХ століття в розвиток політичної думки українства; наголошується на необхідності критичного осмислення його наукового доробку.

Ключові слова: Іван Лисяк-Рудницький, Вячеслав Липинський, політична доктрина, консерватизм, «класократична держава».

«Він прагнув бути політичним лідером, державним діячем. Він дивився на свою працю дослідника й публіциста як на допоміжну до політичного покликання. Але йому не вдалося відіграти вирішальної політичної ролі, а його неминущим внеском виявилися твори. Він був людиною пуританської моральної чистоти, нетерпимою до підлості та дрібного крутійства, що перешкоджало йому стати політиком у повному значенні слова» [2, с. 154].

Йдеться про В'ячеслава (Владислава) Липинського (1882–1931) – історика, політичного теоретика, знакову постать у розвою політичної думки українства. Йому та Михайлові Драгоманову присвятив низку напрочуд змістовних, науково виважених, оригінальних за інтерпретацією статей український інтелектуал другої половини ХХ століття, котрий волею долі жив і творив на чужині, Іван Лисяк-Рудницький.¹

Завдання нашого дослідження полягає в тому, щоби розкрити сутність доктрини та політичної програми В. Липинського в баченні І. Лисяка-Рудницького (з огляду на регламентований обсяг статті змушені оминати характеристику його як історика). Джерельне підґрунтя роботи склали відповідні статті вченого, вміщені в другому томі збірника «Історичні есе» [3].

---

¹ Див.: Діптан І. (2013). Суспільно-політичні погляди М. П. Драгоманова; візія І. П. Лисяка-Рудницького. Рідний край, 1(28), 165-186; стислий історіографічний огляд публікацій про І. П. Лисяка-Рудницького на 166 сторінці.